

Rishikim i parashikimeve makroekonomike - maj 2020

Anita Angelovska-Bezhoska
guvernator
maj, 2020

Fillimi i vitit 2020 shënohet me një krizë globale

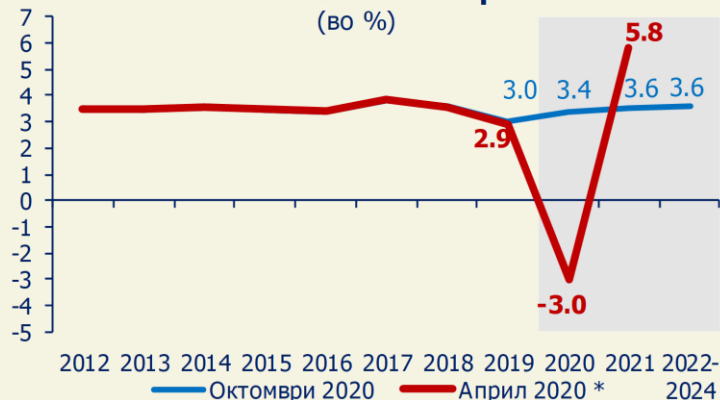
- **Bota po përballet me një nga krizat më të mëdha dhe më serioze shëndetësore** që nga fillimi i viteve 1990, e cila, ndryshe nga ato të mëparshmet, karakterizohet me një shkallë jashtëzakonisht e shpejtë e transmetimit, e cila në mënyrë të pashmangshme kërkon marrjen e masave të shpejta dhe të rrepta për ta luftuar atë.
- **Përveç intensitetit dhe shpejtësisë me të cilën merren masat, është karakteristike që ato të merren njëkohësisht** në të gjitha vendet, që do të thotë se çdo ekonomi do të preket jo vetëm nga masat shtrënguese vendase, por edhe nga mjedisi i jashtëm i pafavorshëm (kërkesë e huaj e ulur), që është veçanërisht e rëndësishme në kushte të një shkalle të lartë globalizimi.
- **Masat nënkuptojnë kufizime të faktorëve të prodhimit (punës) dhe për rrjedhojë rezultojnë në ofertë të zvogëluar të mallrave dhe shërbimeve, por edhe kërkesë të zvogëluar.** Pritjet e përkeqësuar të subjekteve ekonomike, bashkë me rënien e të ardhurave, dhe kushtet e shtrënguara në tregjet financiare, do të çojnë në shtyrje të konsumit privat dhe investimeve. Domethënë, kemi të bëjmë me një tronditje specifike të kombinuar mbi ofertën dhe kërkesën.
- **Prandaj, në përgjithësi, pritet që tronditja shëndetësore të ketë efekte më të mëdha ekonomike,** të paktën në një afat të shkurtër, dhe intensiteti i efekteve në vendet individuale do të varet nga suksesi i masave shëndetësore dhe shpejtësia e rifillimit të kapaciteteve, rikuperimit të bilanceve të sektorit për të absorbuar tronditjen, si dhe nga reagimi i politikave fiskale, monetare dhe financiare, me qëllim zbutjen e efekteve.

Parashikimet FMN-së për ekonominë globale

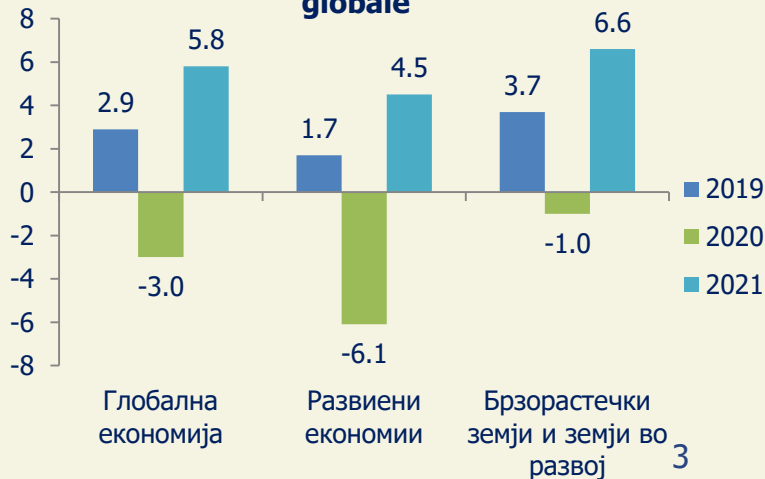
- **Sipas FMN-së, pas rritjes globale prej rreth 3% vitin e kaluar, këtë vit pritet rënie prej 3%,** që është rënia më e madhe pas Depresionit të Madh (rënia në vitin 2008 ishte 0,1%.)
- **Parashikohet një recesion i sinkronizuar** pothuajse në të gjitha ekonomitë, por më i theksuar në ekonomitë e zhvilluara (rënie prej 6,1%), dhe më pak në ekonomitë me zhvillim të shpejtë (rënie prej 1%).
- **Humbjet ekonomike më të theksuara në tremujorin e dytë të vitit** - një rimëkëmbje graduale në periudhën në vijim dhe një *rritje solide dhe e shpërndarë gjerësisht në 2021 prej 5,8%.*
- **Supozimi kryesor** - ulje graduale e intensitetit të pandemisë në gjysmën e dytë të vitit dhe ulje e masave kufizuese.
- **Në rast të një trajtimi më të ngadaltë të pandemisë,** pritet një rënie më të madhe për këtë vit dhe vitin e ardhshëm me një **mesatare prej rreth 3 pikë përqindjeje.**
- Në kushte të një rënie të mprehtë të kërkesës, pritet **rënie e çmimeve të të gjitha produkteve parësore,** veçanërisht të energjentëve.

Глобален економски раст (во %)

* Заради високата неизвесност во teковните глобални економски услови, во базата на податоци од Април 2020 година, проектите се прикажани само до 2021.
Извор: ММФ, Светски економски преглед.

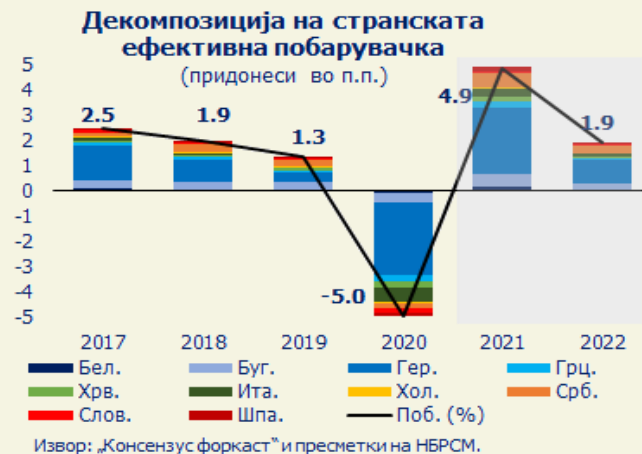
Parashikime për rritjen ekonomike globale

Implikimet nga mjedisi i jashtëm mbi kërkesën efektive të huaj

- **Kërkesa e huaj për mallrat dhe shërbimet tona pritet të bjerë për 5% në vitin 2020** (që është një intensitet i ngjashëm si në vitin 2008), dhe pastaj të rritet me 4,9% në 2021 dhe 1,9% në 2022 - një korigjim i madh për poshtë në krahasim me tetorin, kur pritej rritje prej 1,3% në vitin 2020 dhe 1,6% në dy vitet e ardhshme.
- **Korigjimi për poshtë shpjegohet me pritjet më të ulëta të të gjithë partnerëve tanë të rëndësishëm tregtarë** (rënie nga -2,6% në -9%), me kontributin më të madh nga ekonomia gjermane, që është partneri ynë më i rëndësishëm tregtar.
- **Rreziqet** për parashikimet për rritjen e partnerëve tanë tregtarë janë kryesisht në rënie (pasiguri e madhe për kohëzgjatjen e krizës shëndetësore, ritmi i relaksimit të masave të marra për ta kufizuar pandeminë dhe mundësinë e paraqitjes së një valë të dytë të pandemisë).

Implikimet nga mjedisi i jashtëm mbi çmimet e importit dhe eksportit

- **Çmime në përgjithësi më të ulëta të importit (inflacioni efektiv i huaj)** krahasuar me tetorin, por vazhdon të lëvizë në zonën e ndryshimeve pozitive prej 0,6% dhe 1,3% për vitin 2020 dhe 2021, respektivisht.
- **Korrigjimi i mprehtë për poshtë i çmimeve të energjentëve, veçanërisht i naftës (afër 40%)** - oferta e lartë, dhe ulja e kërkesës globale, gjatë një rënie drastike të konsumit si pasojë e zvogëlimit të udhëtimit, transportit dhe prodhimit.
- **Çmimet e ushqimit** janë rishikuar për poshtë në dy vitet e fundit (përveç grurit, që është rishikuar për lart për vitin 2020) - gjatë një niveli solid të rezervave dhe rënie të kërkesës për shkak të pandemisë, gjatë problemeve të mundshme logjistike dhe kufizimeve eksportuese.
- **Në çmimet e eksportit, rishikime më të mëdha në çmimet e metaleve** (në vend të rritjes, rënie prej rreth 17%).
- *Kjo në përgjithësi nënkupton presione për poshtë në inflacion, efekt pozitiv në importe dhe negativ në eksporte.*

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Supozime për parashikimet për ekonominë maqedonase

- **Mjedis i jashtëm i pafavorshëm me një rënie të mprehtë të kërkesës së huaj këtë vit,** por një rimëkëmbje solide vitin e ardhshëm, **sipas parashikimeve të FMN-së.**
- **Masat e vendit** për të kufizuar infeksionin të kenë efekte më të theksuara negative mbi konsumin dhe investimet në tremujorin e dytë, pasuar nga një reduktim i kufizimeve.
- **Politikë më ekspansive fiskale** që synon mbrojtjen e shëndetit publik dhe zbutjen e efekteve të krizës këtë vit, dhe më pas stabilizim i deficitit buxhetor në përputhje me Strategjinë Fiskale Afatmesme të Dhjetorit 2019.
- **Vazhdimi i ciklit të investimeve në infrastrukturë publike,** por me dinamikë më të dobët këtë vit, dhe përshpejtim në vitin e ardhshëm.
- **Të mos ketë shtrëngime të kushteve financiare** si rezultat i masave të marra nga banka qendrore.
- **Kapacitetet ekzistuese të orientuara kah eksporti, si pjesë e zinxhirit të prodhimit automobilistik gjerman** - të prekura përkohësisht nga ndërprerja e prodhimit, duke supozuar vazhdimin e aktivitetit kah fundi i tremujorit të dytë

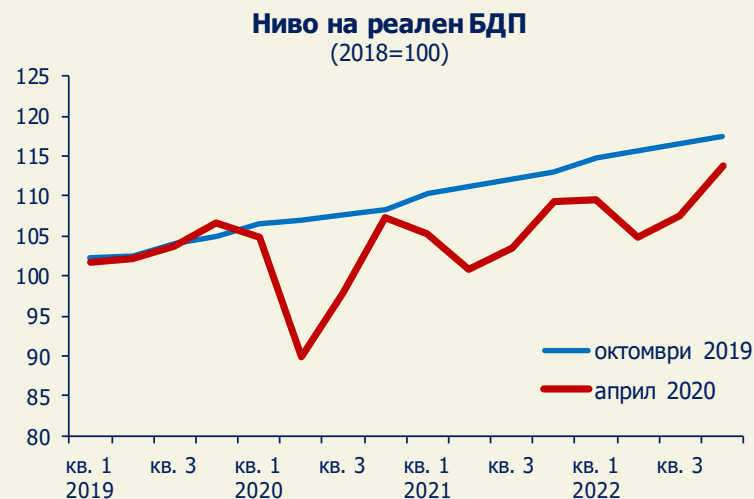

Skenari makroekonomik 2020 - 2022

Parashikimi i PBB-së

- Pas një rritje solide të ekonomisë maqedonase në vitin 2019 prej 3,6% ...
- ... përballë një rënieje të aktivitetit global dhe masave të brendshme për të parandaluar përhapjen e virusit.
- ...parashikojmë rënie të aktivitetit ekonomik - një rënie prej -3,5% në vitin 2020 dhe rimëkëmbje prej 4,7% në 2021, me një kthim në parashikimet afatmesme prej 4% në 2022.
- Pavarësisht rimëkëmbjes së pritur vitin e ardhshëm, niveli i aktivitetit ekonomik mbetet më i ulët se vitet e kaluara.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Parashikimi i PBB-së

▪ Pritet rënie në të gjithë përbërësit e PBB-së, përveç në konsumin publik:

- **Konsumi privat** - një rënie prej rreth 4% për shkak të rënies së të ardhurave të disponueshme në kushte të një tregu të pafavorshëm të punës dhe rënies së transferimeve private, ngadalësimit të mbështetjes së kredisë, rritje e pasigurisë dhe përmbajtjes.
- **Investimet bruto** - një rënie prej rreth 10% për shkak të investimeve të huaja të zvogëluara, por edhe atyre vendore-investime publike dhe private, për shkak të rritjes së pasigurisë dhe mbështetjes së ngadalësuar të kredisë.
- **Eksportet** - një rënie prej rreth 17%, për shkak të uljes së kërkesës së huaj, ngecjes në zinxhirët e furnizimit dhe masave kufizuese të brendshme.
- Rënia e kërkesës private dhe investuese dhe rënia e eksporteve do të çojnë në rënie të **importeve** prej rreth 15%.

▪ Pasiguri e lartë me rreziqe të theksuara për poshtë - simulim shtesë

	БДП	Лична потрошувачка		Бруто-инвестиции		Извоз на стоки и услуги		Увоз на стоки и услуги		Јавна потрошувачка		Домашна побар.	Нето-извоз
	%	%	п.п.	%	п.п.	%	п.п.	%	п.п.	%	п.п.	придонес во п.п. (апр. 20)	
2019	3.6	3.6	2.4	6.5	2.2	8.6	5.1	9.2	-6.7	4.4	0.7	5.2	-1.6
2020	-3.5	-4.3	-3.1	-10.4	-3.3	-17.1	-11.9	-15.4	13.9	6.6	0.9	-5.5	2.0
2021	4.7	6.1	4.3	9.8	2.8	25.0	14.9	21.6	-17.1	-1.5	-0.3	6.9	-2.2
2020-2021	0.6	0.9	0.6	-0.3	-0.2	4.0	1.5	3.1	-1.6	2.5	0.3	0.7	-0.1

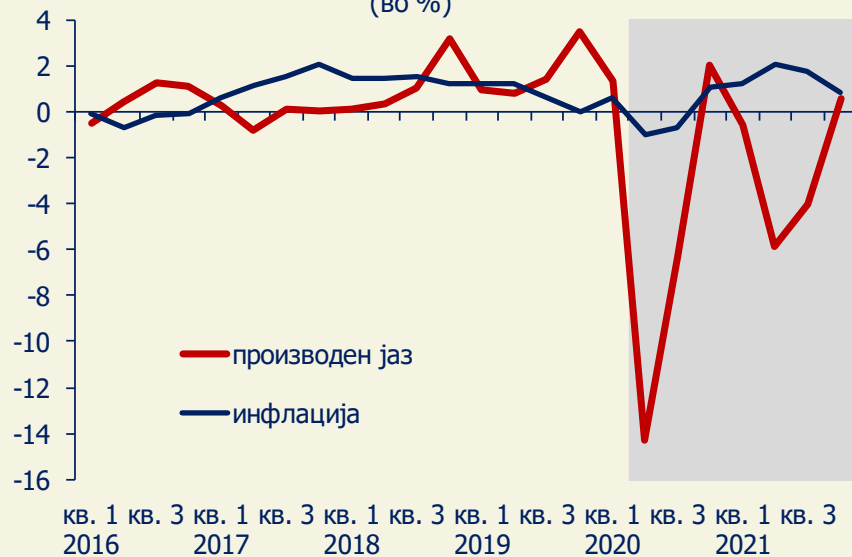

Parashikimi i inflacionit

- **Rishikim për poshtë i inflacionit për këtë vit dhe vitin e ardhshëm: me rreth 0% për vitin 2020 (nga 1,5% në tetor) dhe në 1,5% për 2021 (nga rreth 2% në tetor)**
- **Arsyet e korigjimit për poshtë:** inflacion nën parashikimet në tremujorin e parë (0.6% përkundrejt 1,8%), ndërsa pritjet për çmimet e importit dhe kërkesën e brendshme korigjohen për poshtë
- **Në planin afatmesëm,** parashikimet nga cikli i tetorit për lëvizjen e inflacionit **do të mbahen** rreth 2%.
- Gjatë periudhës së parashikimit, **nuk priten presione nga kërkesa e brendshme** gjatë vlerësimit për një hendek kryesisht negativ të prodhimit.
- **Rreziqet** për rrugën e parashikuar të inflacionit lidhen kryesisht me pasigurinë në lidhje me çmimet e ushqimit dhe energjentëve importuar.

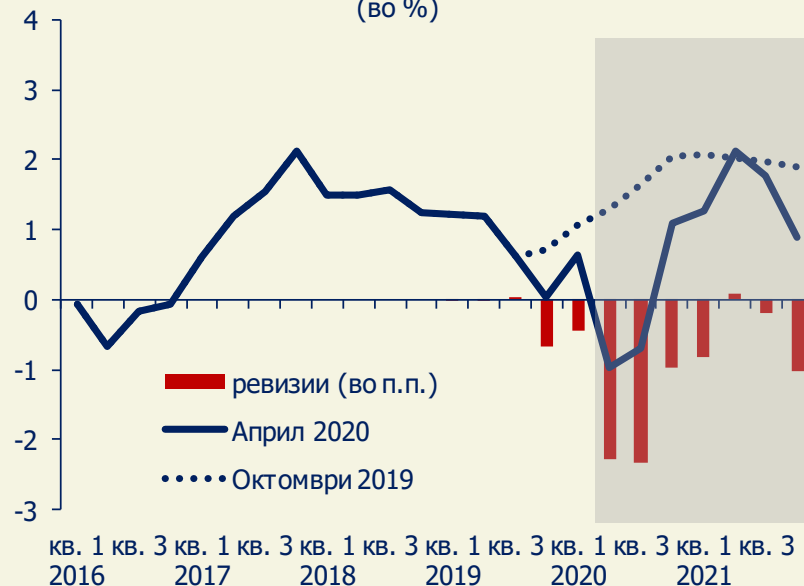
Производен јаз и инфлација

(во %)

Стапка на инфлација

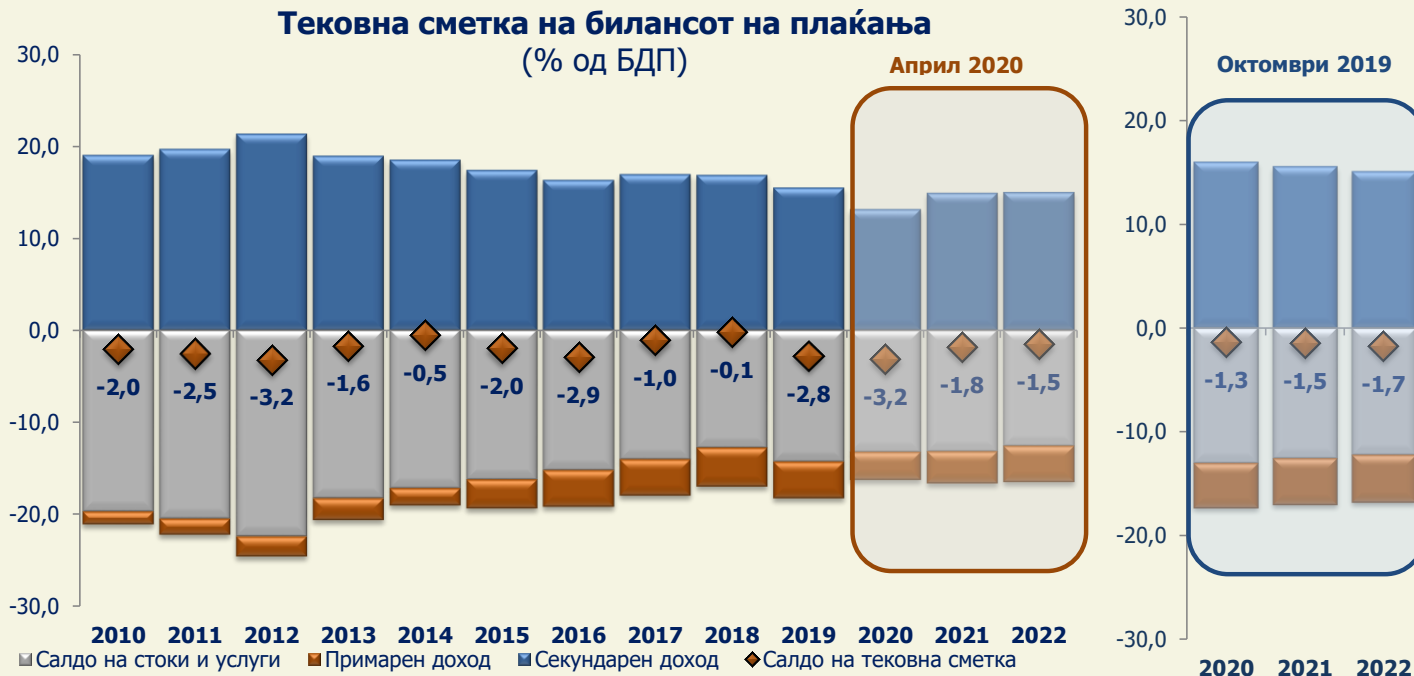
(во %)

Bilanci i pagesave - Ilogaria rrjedhëse -

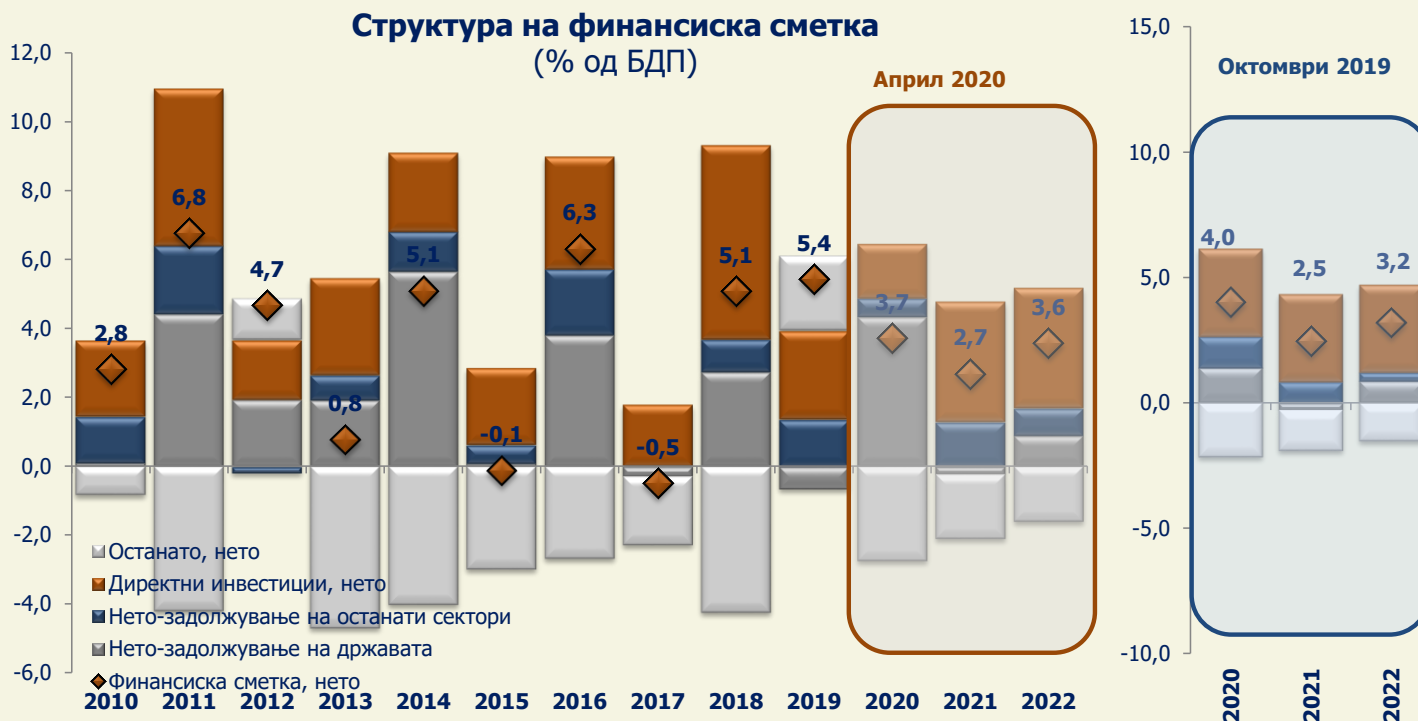
- Në vitin 2020, deficit në llogarinë rrjedhëse prej 3,2% të PBB-së (zgjerim krahasuar me pritjet e tetorit për deficit prej 1,3% të PBB-së)
 - ulje e **transferimeve private** (ofertë e zvogëluar, veçanërisht për shkak të remitencave më të ulëta nga jashtë).
 - tepriçë më e ulët në **shërbime** (kryesisht udhëtime dhe transport).
 - **deficiti më i ulët tregtar** (rënie më e madhe e importeve për shkak të rënies së eksporteve për shkak të presioneve më të ulëta të importit për kërkesën e brendshme dhe rënie e lartë e çmimeve të energjentëve).
 - deficitin e ulët të **ardhurave parësore**
- Në periudhën 2021 - 2022, ngushtimi gradual, me një deficit mesatar prej 1,6% të PBB-së, pa ndryshime në krahasim me tetorin

Bilanci i pagesave - llogaria financiare -

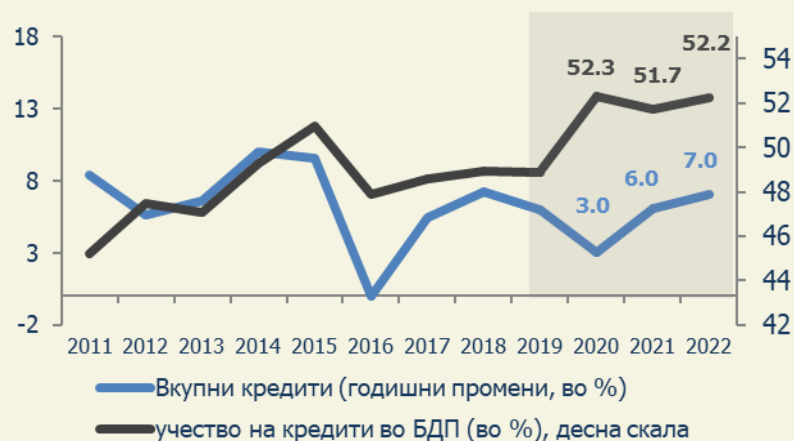
- **Hyrje në llogarinë financiare për vitin 2020** (prej 3,7% të PBB-së - më të ulëta në krahasim me tetorin) - kryesisht në formën e huamarrjes së qeverisë nga jashtë; dhe investimeve të drejtpërdrejta, të cilat do të lejonin financimin e plotë të deficitit të llogarisë rrjedhëse dhe akumulimin shtesë të rezervave valutore.
- Në periudhën e ardhshme (2021-2022), hyrje financiare neto prej 3,1% të PBB-së mesatarisht - kryesisht nga investimet e drejtpërdrejta.
- Gjatë gjithë periudhës së parashikimeve, treguesit për **mjaftueshmërinë e rezervave valutore** (raporti i rezervave me importin e parashikuar të mallrave dhe shërbimeve, me borxhin, etj.) janë në zonën e sigurt.

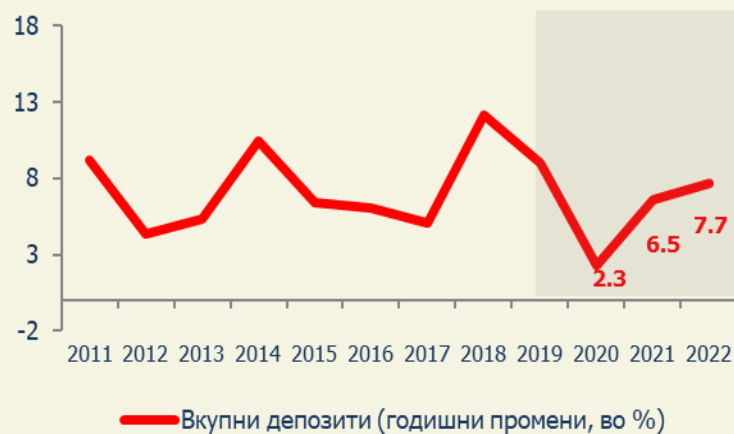
Rritja e depozitave dhe kredisë

- **Rritje solide e depozitave dhe kredisë në tremujorin e parë përkatësisht 7,9% dhe 5,8%**
- Sidoqoftë, pritet një ngadalësim i rritjes së depozitave prej 2,3%, dhe kredisë prej 3% këtë vit, e ndjekur nga një përshejtim gradual në rreth 8% dhe 7%, përkatësisht, në plan afatmesëm.
- Ulje e aktivitetit të përgjithshëm ekonomik me efekte të mundshme mbi performancën e kompanive dhe të ardhurave të amvisërive - efekt negativ mbi potencialin e kursimit.
- Financim i jashtëm i shtetit dhe drejtimi i gjithë fondeve për sektorët e prekur me efekte lehtësuese mbi bazën e depozitave.
- **Aktivitet kreditor** i bankave nën ndikim dominues të vlerësimeve të burimeve të financimit dhe perceptimit të rrezikut; përqendrim më i madh në ristrukturimin e ekspozimeve ekzistuese të kredisë - **masat e Bankës Popullore dhe kredi të favorshme nga Banka për Zhvillim me efekte lehtësuese të krizës.**

Кредитен раст

Депозитен раст

Rreziqet për parashikimin dhe kanalet e transmetimit

RREZIQET KRYESORE - LIDHUR ME ZHVILLIMIN E KRIZËS SHËNDETSORE

Vala e pandemisë zgjat më shumë sesa pritej, dhe masat kufizuese po lirohen më gradualisht.

Vala e dytë e pandemisë dhe kohëzgjatja më e gjatë e masave kufizuese dhe ndryshimi më i qëndrueshëm në zakonet dhe sjelljen e konsumatorit.

EKONOMIA GLOBALE

- Rënie më e thellë
- Transmetim i konsiderueshëm ndërsektorial
- Shtrëngim i kushteve financiare
- Rritje e averzionit ndaj rrezikut
- Efekte të zgjatura negative në tregjet e punës
- Efekte më të gjata mbi qëndrueshmërinë e bilanceve në ekonomi

EKONOMIA VENDASE

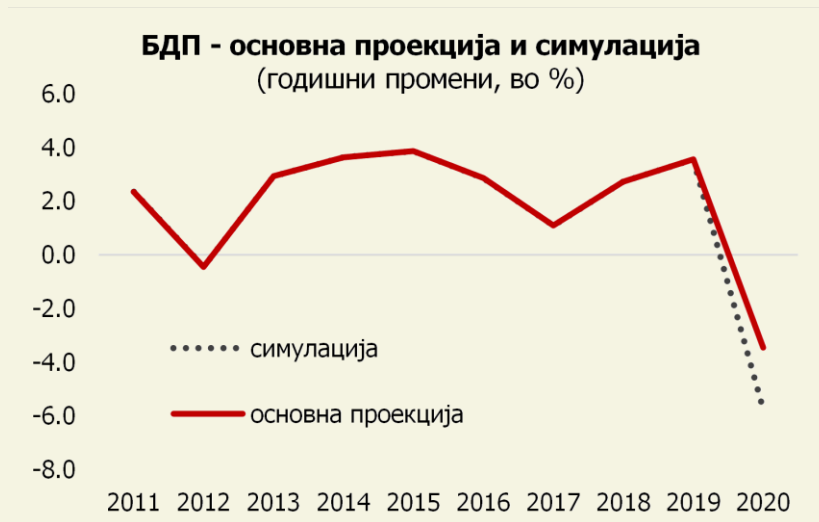
- Efekte negative më të gjata në ekonomi
- Rimëkëmbje e ngadaltë e eksporteve, por edhe e kërkesës së brendshme
- Efekte më të gjata mbi remitencat nga jashtë dhe flukset financiare
- Qasje më e vështirë në tregjet e kapitalit
- Rrezik i reagimeve negative midis flukseve reale dhe financiare

Skenar alternativ për aktivitetin ekonomik

- simulimi i efekteve të një rënie më të thellë të kërkesës së huaj

- Supozimi kryesor i përfshirë në parashikimin bazë për ekonominë maqedonase është natyra e përkohshme e krizës, me efektet negative mbi veprimtarinë ekonomike më të theksuara në tremujorin e dytë.
- **Rreziqet për parashikimin janë dukshëm për poshtë:** zgjatja eventuale e krizës deri në fund të vitit, mbajtja e masave më gjatë se sa pritej ose shfaqja eventuale e një valë të dytë të përhapjes së pandemisë.
- Në rast të materializimit të disa prej rreziqeve të theksuara, devijime të mundshme nga parashikimet janë të mundura në të gjitha segmentet, përfshirë edhe një rënie më të madhe të PBB-së sesa vlerësohet në skenarin bazë.
- **Simulimi i një rënieje dyfish më të thellë të kërkesës efektive të huaj në vitin 2020,** gjegjësisht një rënie prej 10%, përkundër rënies së supozuar prej 5% të përfshirë në parashikimin bazë.
- **Efekti i vlerësuar: rënie më e thellë e PBB-së për 2,3 p.p,** krahasuar me parashikimin bazë - rënie e PBB-së prej -5,8% gjatë efekteve më të theksuara të pafavorshme mbi eksportin dhe kërkesën investuese.

Përmbledhje

- **Parashikimet e fundit për ekonominë globale dhe maqedonase, plotësisht të ridefinuara nga shfaqja e një infeksioni të ri viral**
- Pasoja të pritshme negative mbi ekonominë në disa segmente dhe devijime të konsiderueshme afatshkurtra nga parashikimet aktuale për ekonominë e vendit
- Në kushtet të rezervave solide valutore dhe inflacionit të ulët, Banka Popullore zbuti politikën monetare dhe ndërmori masa shtesë për të zbutur efektet e krizës dhe për të mbështetur ekonominë.
- **Ulje e normës bazë të interesit** me 0,5 pikë përqindjeje nga fillimi i vitit.
- **Aktivizimi i masës jokonvencionale**, e cila zvogëlon detyrimin e bankave për rezervë të detyrueshme, për shumën e kredive të reja dhe të ristrukturuara në sektorët e prekur.
- **Lirimi i likuiditetit shtesë** prej 8 miliardë denarë përmes bonove të bankës qendrore.
- **Fleksibiliteti rregullator** - i cili lehtëson barrën financiare të huamarrësve, duke ruajtur kujdesin dhe nuk rrezikohet stabiliteti financiar.
- **Banka Popullore edhe gjatë periudhës së ardhshme me kujdes do t'i monitorojë zhvillimet**, si dhe ndryshimet situatën vendase dhe të jashtme, në kontekst të zbatimit të politikës monetare.

JU FALEMINDERIT PËR KUJDESIN

Relaksimi i politikave të bankave qendrore kryesore

- **Sistemi Federal i Rezervave të SHBA-ve** - ulje e normave të interesit dy herë në mars me një total prej 150 pikash bazë dhe aktivizim i mekanizmave të shumta të emetimit të likuiditetit shtesë.
- **BQE** - norma e interesit mbetet e pandryshuar, aktivizim i operacioneve të financimit afatgjatë me kushte të favorshme, lehtësimi sasior shtesë përmes programeve të blerjes së letrave me vlerë, aktivizim i Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) në vlerë prej 750 miliardë eurosh.
- **ECB** - fleksibilitet mbikëqyrës dhe rregullator, por me një qasje të kujdesshme dhe përqendrim në ruajtjen e një pozicioni të shëndoshë të kapitalit të bankave, si një parakusht për mbështetjen e ekonomisë.

Parashikimi i PBB-së

	Rënie e PBB-së në vitin 2020	Rimëkëmbje e shpejtë e rritjes në vitin 2021
Konsum privat	<ul style="list-style-type: none">• masa kufizuese (-)• besim i dëmtuar dhe kufizim i konsumit (-)• pasiguri lidhur me të ardhurat e disponueshme (-)• kushtet më të pafavorshme të tregut të punës (-)• rritje më e ulët e kredisë (-)• masa fiskale (+)	<ul style="list-style-type: none">• rivendosja e besimit dhe preferencë më e madhe për konsum (+)• lëvizje pozitive në përbërësit e të ardhurave të disponueshme (+)• kushte të përmirësuara të tregut të punës (+)• mbështetje kredie (+)
Investime bruto	<ul style="list-style-type: none">• masa kufizuese (-)• rritje e pasigurisë dhe rënie e besimit (-)• preferencë e ulët për investime (-)• probleme të likuiditetit (-)• investime publike (-)• investime të huaja (-)• kërkesë për eksport (-)• huadhënie më e ulët (-)	<ul style="list-style-type: none">• rritje e ekonomisë globale (+)• përmirësim i besimit (+)• rimëkëmbje e investimeve private (+)• intensifikim i investimeve publike (+)• investime të huaja (+)• kërkesë për eksport (+)• huadhënie (+)
Eksport	<ul style="list-style-type: none">• rënie e kërkesës së huaj (-)• dëmtim i zinxhirit global të prodhimit dhe tregtisë globale (-)• pasiguri e lartë (-)• eksport i ulët nga kapacitetet e huaja dhe sektorët tradicional (-)	<ul style="list-style-type: none">• rimëkëmbje e kërkesës së huaj (+)• stabilizim i kapaciteteve të huaja eksportuese (+)• rritje e aktivitetit në sektorin tradicional të eksportit (+)
Import	<ul style="list-style-type: none">• rënie e eksportit (-)• kërkesë më e ulët vendase (-)	<ul style="list-style-type: none">• rritje e eksportit (+)• rimëkëmbje e kërkesës vendase (+)